

100 de ani de la nașterea lui Gheorghe Ungureanu

MIRELA TÎRNĂ

Pentru ca o „breaslă” să existe și să meargă mai departe e nevoie să-și amintească permanent de înaintași și de faptele lor, ca semn de prețuire și exemplu pentru generațiile ce vor urma.

De aceea, ne-am propus să evocăm personalitatea și activitatea arhivistului Gheorghe Ungureanu (1907-1975), acum, la împlinirea a 100 de ani de la nașterea ilustrului înaintaș. Născut la 8 martie 1907 la Hangu, jud. Neamț, Gh. Ungureanu ajunge, în 1926, la Arhivele Statului din Iași, cu scopul de a găsi o slujbă pentru a-și continua studiile universitare. Mâna destinului n-a dat greș și Gh. Ungureanu avea să rămână în această instituție mai bine de 40 de ani. Cel care l-a încurajat la început de drum și l-a inițiat în munca de arhivă a fost directorul de atunci al instituției, Sever Zotta.

În anul 1928 semnează primul articol în revista ieșeană de istorie „Ion Neculce”¹, de atunci și până la sfârșitul vieții fiindu-i un statornic colaborator.

Principalele preocupări ale lui Gh. Ungureanu au fost acelea de a aduna cât mai multe documente, de a le salva și păstra cu orice preț și sacrificiu. Astfel, în 1932 a salvat, la Bârlad, mii de acte, unele datând de la sfârșitul secolului al XVI-lea, fapt remarcat de însuși Nicolae Iorga.

Ajuns director al Arhivelor Statului din Iași (1941-1969), Gh. Ungureanu nu și-a uitat menirea, remarcabilă fiind activitatea sa din timpul războiului, când a reușit să salveze documente în urma bombardamentelor și a incendiilor produse, deși dispunea de forțe și mijloace insuficiente. Este cazul arhivelor ieșene, pe care, încărcându-le în vagoane, le-a transportat spre locuri ferite de distrugere, pe un drum ca o adevărată Golgotă, cu opriri interminabile până în apropiere de Tg. Jiu, unde lăzile cu documente au fost puse la adăpost de deținuții politici aflați în lagărul din zonă².

¹ Revista „Ion-Neculce” a apărut în 1921, fiind inițiată de Gh. Ghibănescu, Sever Zotta, Mihai Costăchescu, T. Burada, Al. Băleanu.

² Greutățile prin care a trecut sunt menționate de Gh. Ungureanu într-o scrisoare către Aurelian Sacerdoțeanu din august 1945 publicată în volumul de documente *Aurelian Sacerdoțeanu. Corespondență (1928-1974)*, București, 2004, p. 98.

După război, reface clădirea Arhivelor, pentru a-și putea relua activitatea. În felul acesta, Gh. Ungureanu și-a dobândit meritul de a sta alături de înaintașii săi, care au condus Arhivele Statului din Iași: Gheorghe Asachi, Vasile Alecsandri, Gheorghe Sion, Teodor Codrescu, Sever Zotta.

Activitatea lui Gheorghe Ungureanu nu s-a limitat numai la strângerea și păstrarea documentelor, ci și la publicarea acestora și la elaborarea unor instrumente utile în cercetare. Astfel, în 1947 publică primul *Îndrumător în Arhivele Statului*, urmat de alte trei sub coordonarea sa. Au urmat volumele de documente: *Anul revoluționar 1848 în Moldova*, *Documente privitoare la istoria economică a României*, *Figuri de arhiviști – Gheorghe Asachi și Inventarul arhivistic la fondul Secretariatul de Stat al Moldovei*. La acestea se adaugă și studiile și articolele publicate ca cercetător, din care amintim: *Pedepsele în Moldova la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, *Înființarea și organizarea judecătoriilor în Moldova în anul 1832*, *Justiția în Moldova 1741-1832*, *Învățământul juridic la Academia Mihăileană*, *Familia Sion*, *Cronica Cotnarilor*, *Eminescu în documente de familie* (postum)³.

A participat la congrese și conferințe internaționale ale Consiliului Internațional al Arhivelor, în calitate de reprezentant al României sau în cea de corespondent al revistei „Archivum”, editată de U.N.E.S.C.O.

Se stinge din viață la 29 decembrie 1975, lăsând în urmă o instituție cu o bogată bază documentară, dar și un model de conducător la care adesea devotamentul s-a împletit cu sacrificiul de sine.

Résumé

Les archivistes de Roumanie célèbrent en 2007 le centenaire de la naissance de Gheorghe Ungureanu, archiviste qui a eu une contribution remarquable à l'évolution des Archives de Jassy, durant la longue période de directorat (1941-1969). Ungureanu fait partie de la génération d'intellectuels formés dans la tradition démocratique de l'entre-deux-guerres, animé par une forte responsabilité pour le destin des documents. Durant la guerre, il a assuré la sauvegarde des documents dans d'autres régions moins affectées par les bombardements et les incendies.

En tant que chercheur, il a obtenu les meilleurs résultats dans le domaine de l'histoire des institutions, particulièrement les institutions juridiques de la Moldavie.

³ Dumitru Ivănescu, *Gheorghe Ungureanu*, în „Revista Arhivelor”, anul LIII, vol. XXXVIII, nr. 1/1976, p. 84.